

Değer Odaklı Aile Eğitim Programına Yönelik Ebeveynlerin Çocuklarının Kazanmalarını İstedikleri Kök Değerlerin Belirlenmesi

Adem ARSLAN^{1*} & Abdulhak Halim ULAŞ²

Gönderilme Tarihi: **10 Ocak 2021** Kabul Tarihi: **07 Nisan 2021**
DOI: 10.38015/sbyy.857482

Öz:

Değerler, olması gereken davranış şekilleri veya hayatın amaçları ile ilgili inançlarımıza ve davranışlarımıza yön veren ölçülerdir. Aile değerlerin edinildiği birincil yer olduğundan değerlerin çocuklara kazandırılmasında en büyük görev ailelere düşmektedir. Çocuklar için değerleri kazandırmakta aile en önemli öge olduğu için ailelere yönelik değer odaklı aile eğitim programı geliştirilmesi planlanmaktadır. Bu araştırmanın amacı değer odaklı aile eğitim programı geliştirilmesinde ebeveynlerin çocuklarının kazanmasını istediği kök değerlerin belirlenmesidir. 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında Gümüşhane il merkezindeki dört bağımsız anaokulundaki 205 anne baba araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan "Değer Öncelik Formu" ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Betimsel nitelikte tarama modeline uygun olarak yapılan bu çalışma betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmada ailelerin değer odaklı aile eğitiminde hangi değerlere daha ağırlık verdiğini, çocuğunun hangi değerleri kazanmasını istediğini belirlemek ve ona göre aile eğitim program içeriğini oluşturmak açısından önemlidir. Araştırmacı tarafından geliştirilecek değer odaklı aile eğitim programında MEB tarafından on kök değerimiz olarak belirlenen saygı, sevgi, sabır, dürüstlük, dostluk, yardımlaşma, adalet, özdenetim, sorumluluk ve vatanseverlik değerleri yer alacaktır. Ailelerin adalet, sorumluluk, sevgi, dürüstlük değerlerini öncelediği; dostluk ve yardımlaşma değerlerini en az önemseddiği belirlenmiştir. Ayrıca ailelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerlerin çocuğun yaşına, anne ve babanın yaşına, annenin ve babanın eğitimine, annenin ve babanın mesleğine, aile birlikteliğine ve ailenin gelir düzeyine göre değişimi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kök değer, değer odaklı aile eğitimi, aile eğitimi.

Abstract:

Values are the measures that direct our beliefs and behaviors about the forms of behavior that should be or the purposes of life. Since the family is the primary place where values are acquired, the biggest responsibility falls on the families in bringing the values to the children. Since family is the most important element in gaining values for children, it is planned to develop a value-oriented family education program for families. The aim of this research is to determine the root values that families want their children to gain in developing a value-oriented family education program. 205 families in four kindergartens in the city center of Gümüşhane in the academic year 2020-2021 constitute the study group of the research. In the research, "Value Priority Form" and Personal Information Form created by the researcher were used as data

¹Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-7848-7395

²Atatürk Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-9457-1554

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author): ademarslan6005@hotmail.com

tools. This study, which is done in accordance with the descriptive scanning model, will be analyzed by document analysis method. In the study, it is important be analyzed by document analysis method. In the study, it is important in terms of determining which values families attach more importance to value-oriented family education, which values their children want to gain, and to create the content of the family education program accordingly. Value-oriented family education program will include values of respect, love, patience, honesty, friendship, solidarity, justice, self-control, responsibility and patriotism, which are determined as our ten core values by the Ministry of National Education. It has been determined that families prioritize the values of justice, responsibility, love and honesty, and give the least importance to the values of friendship and cooperation. In addition, the changes in the values that families want their children to earn according to the age of the child, the age of the mother and father, the education of the mother and father, the profession of the mother and father, the family unity and the income level of the family have been determined.

Keywords: Root value, value-oriented family education, family education

GİRİŞ

İnsana insan olma değerini veren yalnızca “bilme” olmayıp şuur, vicdan, merhamet gibi varoluşsal özellikler ile bunların beslediği ve bunlardan beslenen ahlaki değerler ve erdemlerdir (Kenan, 2009). Her aile çocuklarını, iyi ahlâkî değerlere sahip, örnek vatandaşı, toplumda saygı gören birer birey olarak yetiştirmek ister (Lapsley, 2008, s.30). Anne babalar “Nasıl bir çocuk yetiştirmek istiyoruz?” sorusunu kendi kendine sormaktadır. Başarılı bir insan mı? Sorumluluk sahibi bir insan mı? Özgüvenli, mi? Vatana millete hayırlı bir insan mı? Yoksa mutlu bir insan olsun yeter mi? Bu soruların cevapları ebeveynlerin çocuklarında görmek istediği değerler listesini ortaya koymaktadır (Yeşiltaş & Taş, 2015).

Değer, insanı diğer canlılardan ayıran, insanı insan yapan özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına şekil veren inançlar bütününe denir (Ulusoy & Dilmaç, 2012, s.16). Değer “bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu inancı”dır (Güngör, 2000, s.27). Aydın’a (2010, s.4) göre ise değerler öğretilen ve öğrenilebilen olgulara denir. Değerler daha çok rol öğrenilmesi şeklinde olan bir sosyal öğrenmedir (Güngör, 1993, s.50). Değer, “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak da tanımlanabilir (TDK, 2014). Değerlerin yaşandığı toplumların sağlıklı toplumlar olarak varlıklarını sürdürdüğü, bu toplumlarda ayrışmaların yaşanmadığı görülebilir (Tozlu, 2003, s.45).

Sosyal bilimlere ilk olarak Znaniecki tarafından kazandırılan değer kavramı latince “valere” kökünden türetilmiş olup “kıymetli olmak” ya da “güçlü olmak” anlamlarına gelmektedir (Izgar, 2013, s.14). Değerler günümüze gelinceye kadar içeriklerine ve işlevselliklerine göre birçok bilim adamı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Değerler ahlaki, dini, toplumsal, ekonomik, bilimsel, sanatsal ve siyasi değerler olmak üzere farklılaşmaktadır (Hökelekli, 2011, s.285). Değer eğitimi, genel olarak belli bir takım değerlerin kazandırılmasını ifade ederken; değerler eğitimi ise genel ve evrensel değerler ile ilgili öğrencilere farkındalık kazandırmak için yapılan çalışmalara denir (Bacanlı, 2011, s.18). Değerler eğitimi, kısaca ifade edilirse değer kazandırma etkinliğidir, değerlerin açık bir şekilde öğretilmesine denir (Hökelekli & Gündüz, 2007, s.384). Değerler eğitimi hayati bir önem taşır (Tozlu & Topsakal, 2007, s.177). Değerler eğitiminin çocukların sosyal becerileri (Sapsağlam, 2015) ve akademik başarıları (Singh, 2011) üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Değer eğitiminde; değer gerçekleştirme, değer açıklama, değer analizi, ahlaki muhakeme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi, ahlaki eğitim şeklinde yedi tür yaklaşım bulunmaktadır (Akbaş, 2008, s.11-23).

Aile hayatının günümüzde bozulmaya başlaması ile değer eğitime olan ihtiyaç artık daha fazla hissedilmeye başlanmıştır (Köylü, 2007, s.300). Ahlaki duyarlılıkların temeli bu dönemde ailede atılmaktadır (Hökelekli & Gündüz, 2007, s.388). Hem ailelerin hem de okulun çocuklara değerleri kazandırması için daha çok çaba sarf etmesine ihtiyaç bulunmaktadır (Gömleksiz, 2007, s.729).

Aileler çocuklarına model olup, birlikte, sıcak ve demokratik bir aile ortamında sevgi ve ikna gücünü kullanarak çocuğun iyi örnekler görmesi ile değerleri kazandırmalıdır. Çocukla güzel vakit geçirme, ailede özel paylaşım günleri yapma, sağlıklı tartışma ortamları sunma, doğru ve yanlışlar ile ilgili konuşma, mantıklı kurallar koyma, çocuğa uygun beklentiler içinde olma değerlerin zamanla öğrenilmesini kolaylaştırır. Aynı zamanda aileler değerler hakkında kitap okuma, masal anlatma, yaşamdan örnekler verme gibi yöntemleri de değerleri kazandırmak için kullanabilir (Aydın, 2011, Dhall, 2008; Uyanık Balat & Balaban Dağal, 2009). Ayrıca eğitsel oyunlar, işbirliğine dayalı grup çalışmaları, çoklu zekâ etkinlikleri, örnek olay incelemeleri ve dramatizasyon yöntemleri de etkili bir şekilde kullanılabilir (Aydın, 2010, s.10). Değerlerin öğretiminde atasözlerinden faydalanılması öğrencinin söz varlığının zenginleşmesini ve kültüre ait öğelerle değer ediniminin desteklenmesini sağlamaktadır (Girmen, 2013).

Aileler değer eğitiminde çocuklarına kendi kişisel ruh haline göre bazen müdahale edip bazen görmezlikten gelmemeli, değer yargılarını tutarlı bir şekilde sunmalıdırlar (Beil, 2003, s.25). Ailede yanlış gelişebilecek bir değeri değiştirmek yeni bir değer kazanmaktan daha zordur (Baloğlu & Balgalmış, 2007, s.23). 3-4 yaşlarında kişiliğin şekillendiği düşünüldüğünde aile ortamı önem taşımaktadır (Titus, 1994, s.4). Aileler sahip oldukları inanç ve düşüncelerini çocuklarına keşfettirerek kazandırmalıdırlar (De Ruyter, 2002, s.37). Çocuğun yaşamında aile kurumundan sonra değer kazandırma sürecinde eğitim kurumları, arkadaş grupları, oyun grupları ve medya vb. etki odakları da önemli bir rol üstlenmektedirler (Özdaş, 2013, s.31).

Aileler değer eğitiminde, çocuklarında iyi bir karakter gelişimini sağlamak için şu noktalara dikkat etmeleri gerekmektedir (Ryan & Bohlin, 1999, s.242-245):

- Çocuğa iyi örnek ve model olmak
- Tek başına bu yükü kaldırmak yerine yardım almak
- Çocuğun okul hayatında etkili olmak
- Çocuğun aklına ve kalbine hangi şeylerin girdiğini kontrol etmek
- Değerlerin ve temel kuralların öğrenilmesi ile ilgili sabırlı olmak
- Konuşmalara dikkat etmek ve ahlaki bir dil kullanmak
- Karakter eğitimini sadece kelimelere indirgememek
- Evde iyi bir karakterin oluşmasının önemli bir öncelik olması
- Ceza gerekebilecek durumda bile seven bir kalp kullanmak ve çocuğun ceza nedenini bilmesi önem taşımaktadır.

Ebeveynlerin çoğu, çocuklarının ahlaki davranışları ve içinde yaşadıkları toplumun değerlerini edinmeleri gerektiğinin bilincinde olmasına rağmen neyi, nasıl öğretmesi konusunda kararsızlık ve zorluk yaşamaktadır (Aydın & Gürler, 2012). Günümüzde değişen şartlar ebeveynlere verilecek eğitimin, artık sistemli olmasını gerekli kılmıştır (Tezel Şahin, 2003, s.46). Ebeveynlerin ihtiyacı olan bilgi ve becerileri kazanmaları, çocukları daha iyi yetiştirmeleri için katkı sağlamaktadır. Anne babaların aile eğitim programları ile eğitilmeleri,

çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili etkileşimde bulunmalarının sağlanması yararlı olacaktır (Tezel Şahin & Ünver, 2005).

İnsanlar değerleri kendilerince taşıdıkları öneme göre sıralarlar. Sıralanmış olan bu değerler kümesi de bireyin önceliklerini belirleyen bir değer sistemini oluşturur. Bu nedenle değer eğitiminde başarı elde edilebilmesi için ailelerin de hangi değerlere önem verdiğinin tespit edilmesi gerekmektedir (Hökelekli & Gündüz, 2007, s.374). Ailelerin önem verdiği değerleri tespit etmekte değer sınıflandırmalarından faydalanılmaktadır. Öğrencilere kazandırılmak üzere toplumun tüm kesimlerinin uzlaştığı ortak değerlerin belirlenmemesi değer eğitiminde sorun teşkil etmektedir (Yazıcı, 2006). Ancak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 18 Temmuz 2017 tarihli bildirisinde "Değerler Eğitimi"ne ilişkin "on kök değer" ifade edilmiştir. Bu değerler: "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" değerleridir. Literatür incelendiğinde değerler ile ilgili çocuklarla doğrudan yapılan çalışmaların sayısının fazla olduğu ancak yetişkinlerle olan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çalışma ailelerin hangi kök değerlere daha ağırlık verdiğini, çocuğunda öncelikli hangi kök değerleri görmek istediğini belirlemek açısından önem taşımaktadır. Ayrıca ebeveynlerin bu on kök değerden hangilerini öncelediğini belirlemek ve bunun çeşitli değişkenlere göre değişimini tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının kazanmalarını istedikleri kök değerleri belirlemektir. Ayrıca çeşitli değişkenlere göre kök değerlerin değişimini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak şu sorulara cevap aranmaktadır.

1. Anne babaların çocuklarında görmek istedikleri öncelikli kök değerler nelerdir?
2. Anne babaların çocuklarında görmek istedikleri değerler;
  - a) Çocukların yaşına göre,
  - b) Annenin ve babanın yaşına göre,
  - c) Annenin ve babanın eğitim düzeyine göre,
  - d) Annenin ve babanın mesleğine göre,
  - e) Ailenin gelir durumuna göre,
  - f) Ailenin birliktelik durumuna göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma deseni ile tasarlanmıştır. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılmakla beraber araştırma, olaylara ve olgulara ilişkin hiçbir müdahale yapılmadan, doğal ortamında, gerçekçi ve bütüncül bir şekilde nitel bir süreç izlenerek yapılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu tür araştırmalar geçmişte ya da şu an var olan durumu betimlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşullarında ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır, herhangi bir şekilde onları değiştirme, etkileme çabası yoktur. Bu tür araştırmalar, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılır (Karasar, 2002: s.77-79). Bu anlamda bu araştırmada ebeveynlerin çocuklarında görmek istediği kök değerleri belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre değişimini incelemek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleme kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi yakın çevrede bulunan ulaşılması kolay bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Ekiz, 2009). Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında, Karadeniz bölgesinde bulunan Gümüşhane İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı il merkezindeki 4 farklı bağımsız anaokuluna kayıt yaptıran, formları tam olarak doldurmuş 205 anne baba oluşturmaktadır.

Veri Toplama

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından anne babaların çocuklarına en çok kazandırılmasını istedikleri on kök değeri sıralayacakları “Değer Öncelik Formu” oluşturulmuştur. Değer öncelik formu MEB’in belirlediği on kök değer olan sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, yardımseverlik, vatanseverlik ve sabır değerlerinden oluşturulmuştur. Ayrıca aileleri tanımlayıcı, araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda çocuğun, annenin ve babanın yaşı, anne babanın eğitim düzeyi ve mesleği, aile gelir düzeyi, aile birliktelik durumu gibi tanımlayıcı bilgiler bulunmaktadır. Araştırma verileri anaokullarına gidilerek okul öncesi öğretmenleri yoluyla ebeveynlere verilerek toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Betimsel nitelikte tarama modeline uygun olarak yapılan bu çalışma betimsel analiz yöntemi ile veriler, her veli için ayrı ayrı kodlama yapılarak analiz edilmiştir. Betimsel istatistik, araştırılan konunun betimlenmesi için kullanılan, karmaşık ve dağınık olan verileri anlaşılır ve sistemli hale getiren bir istatistik türüdür (Özgüven, 1994). Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1’de tanımlayıcı özellikler verilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı Özellikler

Değişkenler	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Çocuğun Yaşı	3	25	12,2
	4	44	21,5
	5	136	66,3
	Toplam	205	100
Annenin Yaşı	20-29	42	20,5
	30-39	147	71,7
	40 ve üzeri	16	7,8
	Toplam	205	100
Babanın Yaşı	20-29	9	4,4
	30-39	146	71,2
	40 ve üzeri	50	24,4
	Toplam	205	100
Anne Eğitim	İlkokul	16	7,8
	Ortaokul	19	9,3
	Lise	49	23,9
	Lisans	116	56,6
	Lisansüstü	5	2,4
	Toplam	205	100
Baba Eğitim	İlkokul	11	5,4
	Ortaokul	9	4,4
	Lise	51	24,9
	Lisans	125	61
	Lisansüstü	9	4,4
	Toplam	205	100
Anne Meslek	Kamu	78	38
	Özel	18	8,8
	Çalışmıyor	109	53,2
	Toplam	205	100
Baba Meslek	Kamu	114	55,6
	Özel	89	43,4
	Çalışmıyor	2	1,0
	Toplam	205	100
Aile Gelir Durumu	2 bin TL ve altı	9	4,4
	2 bin TL-4 bin TL	31	15,1
	4 bin TL-6 bin TL	28	13,7
	6 bin ve üzeri	137	66,8
	Toplam	205	100
Aile Birliktelik Durumu	Birlikte	200	97,6
	Tek ebeveynli	5	2,4
	Toplam	205	100

Tablo 1 incelendiğinde yapılan araştırmaya 205 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynlerin %12,2'sinin 3 yaşında, %21,5'inin 4 yaşında ve %66,3'ünün 5 yaşında çocuğu bulunmaktadır. Annelerin %20,5'i 20-29 yaş aralığında, %71,7'si 30-39 yaş arasında, %7,8'i 40 yaş ve üzerindedir. Babaların %4,4'ü 20-29 yaş aralığında, %71,2'si 30-39 yaş aralığında ve %24,4'ü 40 yaş ve üzerindedir. Annelerin % 7,8'i ilkokul, %9,3'ü ortaokul, %23,9'u lise, %56,6'sı ön lisans-lisans ve % 2,4 ü lisansüstü mezunudur. Babaların %5,4'ü ilkokul, % 4,4'ü ortaokul, %24,9'u lise, %61'i ön lisans-lisans ve %4,4'ü lisansüstü mezunudur. Annelerin % 38'i kamuda, % 8,8'i özelde çalışmakta, %53,2'si ise çalışmamaktadır. Babaların %55,6'sı kamuda, %43,7'ü özelde çalışmakta, %1'i ise çalışmamaktadır. Ailenin % 4,4'ünün gelir düzeyi 2 bin TL ve altı, %15,1'inin 2 bin-4 bin TL arası, %13,7'sinin 4 bin-6 bin TL arası ve

%66,8'inin 6 bin TL ve üzerindedir. Ailelerin %97,6'sı birlikte yaşamakta, %2,4'ü ise tek ebeveynli olarak çocuklarını yetiştirmektedir.

Tablo 2'de ebeveynlerin çocuğunda görmek istediği değerlerin ilk ve ikinci olarak ne olduğuna ilişkin frekans tablosu gösterilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği İlk ve İkinci Değerin Ne Olduğuna İlişkin Frekans Tablosu

İlk Olarak Kazandırmak İsteddiği Değerler			İkinci Olarak Kazandırmak İsteddiği Değerler		
Değerler	Frekans	Yüzdeler	Değerler	Frekans	Yüzdeler
Adalet	36	17,6	Sorumluluk	32	15,6
Sabır	29	14,1	Dürüstlük	21	10,2
Dürüstlük	29	14,1	Sevgi	27	13,2
Sevgi	26	12,7	Sabır	25	12,2
Vatanseverlik	25	12,2	Saygı	23	11,2
Saygı	20	9,8	Adalet	23	11,2
Sorumluluk	15	7,3	Özdenetim	18	8,8
Özdenetim	13	6,3	Vatanseverlik	12	5,9
Dostluk	6	2,9	Yardımseverlik	8	3,9
Yardımseverlik	6	2,9	Dostluk	6	2,9
Toplam	205	100	Toplam	205	100,0

Tablo 2 incelendiğinde ebeveynlerin öncelikli olarak çocuklarının kazanmasını istediği değerlerin %17,6 ile adalet olduğu görülmektedir. Sonra sırasıyla %14,1 ile sabır, %14,1 ile dürüstlük, %12,7 ile sevgi, %12,2 ile vatanseverlik, %9,8 ile saygı, %7,3 ile sorumluluk, %6,3 ile özdenetim, %2,9 ile dostluk ve %2,9 ile yardımseverlik gelmektedir. Ebeveynler ikinci olarak sırasıyla %15,6 ile sorumluluk, %15,1 ile dürüstlük, %13,2 ile sevgi, %12,2 ile sabır, %11,2 ile saygı, %11,2 ile adalet, %8,8 ile özdenetim, %5,9 ile vatanseverlik, %3,9 ile yardımseverlik ve %2,9 ile dostluk değerlerini çocuklarının kazanmasını istemektedir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Üçüncü Olarak Ne Olduğuna İlişkin Frekans Tablosu

Değerler	Frekans	Yüzdeler
Sevgi	40	19,5
Saygı	31	15,1
Sorumluluk	21	10,2
Adalet	21	10,2
Dürüstlük	18	8,8
Özdenetim	18	8,8
Sabır	17	8,3
Vatanseverlik	14	6,8
Yardımseverlik	14	6,8
Dostluk	11	5,4
Toplam	205	100,0

Tablo 3 incelendiğinde ebeveynler üçüncü olarak %19,5 ile sevgi değerinin çocuklarının kazanmasını istemektedirler. Sonra sırasıyla %15,1 ile saygı, %10,2 ile sorumluluk, %10,2 ile adalet, %8,8 ile dürüstlük, %8,8 ile özdenetim, %8,3 ile sabır, %6,8 ile vatanseverlik, %6,8 ile yardımseverlik ve %5,4 ile dostluk değeri gelmektedir.

Tablo 4'te ebeveynlerin çocuğunda görmek istediği değerlerin çocuğun yaşına göre değişimine ilişkin frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Çocuğun Yaşına Göre Değişimine İlişkin Frekans Tablosu

Değerler	Yaş	Frekans	Yüzdeler
Sevgi	3	4	16
Sabır		4	16
Sorumluluk		4	16
Adalet	4	10	22,7
Dürüstlük		10	22,7
Vatanseverlik		6	13,6
Adalet	5	24	17,6
Sabır		21	15,4
Sevgi		18	13,2

Tablo 4 incelendiğinde 3 yaş çocuk sahibi ebeveynler ilk üç sırada sırayla %16 ile sevgi, %16 ile sabır, %16 ile sorumluluk değerini çocuğunun kazanmasını istemektedirler. 4 yaş çocuk sahibi ebeveynler %22,7 ile adalet, %22,7 ile dürüstlük, %13,6 ile vatanseverlik değerini istemektedirler. 5 yaş çocuk sahibi ebeveynler ise %17,6 ile adalet, %15,4 ile sabır, %13,2 ile sevgi değerini çocuklarının kazanmasını istemektedirler.

Tablo 5'te ebeveynlerin çocuğunda görmek istediği değerın annenin ve babanın yaşına göre değişimine ilişkin frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Annenin ve Babanın Yaşına Göre Değişimine İlişkin Frekans Tablosu

Anne Yaşına Göre İlk Üç Değer				Babanın Yaşına Göre İlk Üç Değer			
Değerler	Yaş	Frekans	Yüzdeler	Değerler	Yaş	Frekans	Yüzdeler
Adalet	20-29	8	19	Sevgi		3	33,3
Sabır		6	14,2	Vatanseverlik	20-29	2	22,2
Sevgi		6	14,2	Sorumluluk		1	11,1
Dürüstlük	30-39	23	15,6	Adalet		24	16,4
Adalet		22	14,9	Sabır	30-39	23	15,7
Sabır		22	14,9	Dürüstlük		21	14,3
Adalet	40 ve üzeri	6	37,5	Adalet		12	24
Özdenetim		3	18,7	Sevgi	40 ve üzeri	9	18
Sevgi		2	12,5	Dürüstlük		8	16

Tablo 5 incelendiğinde 20-29 yaş arası annelerin öncelikli olarak çocuklarının kazanmasını istediği değerın %19 ile adalet olduğu görülmektedir. Sonra sırasıyla %14,2 ile sabır, %14,2 ile sevgi değeri olduğu görülmektedir. 30-99 yaş arası annelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerın sırasıyla %15,6 ile dürüstlük, %14,9 ile adalet, %14,9 ile sabır değeri olduğu görülmektedir. 40 yaş ve üzeri annelerin ise çocuklarının kazanmasını istediği değerın sırasıyla %37,3 ile adalet, %18,7 ile özdenetim, %12,5 ile sevgi değeri olduğu görülmektedir. 20-29 yaş arası babaların öncelikli olarak çocuklarının kazanmasını istediği değerın %33,3 ile sevgi olduğu görülmektedir. Sonra sırasıyla %22,2 ile vatanseverlik, %11,1 ile sorumluluk değeri olduğu görülmektedir. 30-99 yaş arası babaların çocuklarının kazanmasını istediği değerın sırasıyla %16,4 ile adalet, %15,7 ile sabır, %14,3 ile dürüstlük değeri olduğu görülmektedir. 40 yaş ve üzeri babaların ise çocuklarının kazanmasını istediği değerın sırasıyla %24 ile adalet, %18 ile sevgi, %16 ile dürüstlük değeri olduğu görülmektedir.

Tablo 6'da ebeveynlerin çocuğunda görmek istediği değerın annenin ve babanın eğitim düzeyine göre değişimine ilişkin frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 6. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Annenin ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Değişimine İlişkin Frekans Tablosu

Anne Eğitim Düzeyine Göre İlk Üç Değer				Babanın Eğitim Düzeyine Göre İlk Üç Değer			
Değerler	Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzdellik	Değerler	Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzdellik
Sevgi	İlkokul	4	25	Sabır	İlkokul	3	27,2
Sabır		3	18,7	Sevgi		2	18,1
Adalet		3	18,7	Saygı		2	18,1
Sevgi	Ortaokul	5	26,3	Saygı	Ortaokul	3	33,3
Vatanseverlik		4	21	Sevgi		1	11,1
Sabır		3	15,7	Sabır		1	11,1
Adalet	Lise	11	22,4	Adalet	Lise	12	23,5
Sabır		10	20	Sabır		12	23,5
Sevgi		8	16,3	Sevgi		8	15,6
Dürüstlük	Ön lisans	23	19,8	Dürüstlük	Ön lisans	25	20
Adalet	ve Lisans	19	16,3	Sevgi	ve Lisans	18	14,4
Vatanseverlik		15	12,9	Vatanseverlik		17	13,6
Sorumluluk	Lisansüstü	2	40	Adalet	Lisansüstü	5	55,5
Dürüstlük		1	20	Sorumluluk		2	22,2
Sevgi		1	20	Özdenetim		1	11,1

Tablo 6 incelendiğinde ilkökul mezunu annelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla %25 ile sevgi, %18,7 ile sabır, %18,7 ile adalet olduğu görülmüştür. Ortaokul mezunu anneler sırayla %26,3 ile sevgi, %21 ile vatanseverlik, %15,7 ile sabır değeri olduğu görülmüştür. Lise mezunu anneler sırayla %22,4 ile adalet, %20 ile sabır, %16,3 ile sevgi değeri olduğu görülmüştür. Ön lisans ve lisans mezunu annelerin sırayla %19,8 ile dürüstlük, %16,3 ile adalet, %12,9 ile vatanseverlik değeri olduğu görülmüştür. Lisansüstü mezunu annelerin sırayla %40 ile sorumluluk, %20 ile dürüstlük, %20 ile sevgi olduğu görülmüştür. İlkokul mezunu babaların ise çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla %27,2 ile sabır, %18,1 ile sevgi, %18,1 ile saygı olduğu görülmüştür. Ortaokul mezunu babaların sırayla %33,3 ile saygı, %11,1 ile sevgi, %11,1 ile sabır değeri olduğu görülmüştür. Lise mezunu babaların sırayla %23,5 ile adalet, %23,5 ile sabır, %15,6 ile sevgi değeri olduğu görülmüştür. Ön lisans ve lisans mezunu babaların sırayla %20 ile dürüstlük, %14,4 ile sevgi, %13,6 ile vatanseverlik değeri olduğu görülmüştür. Lisansüstü mezunu babaların sırayla %55,5 ile adalet, %22,2 ile sorumluluk, %11,1 ile özdenetim değeri olduğu görülmüştür.

Tablo 7’de ebeveynlerin çocuğunda görmek istediği değerın annenin ve babanın mesleğine göre değişimine ilişkin frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 7. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Annenin ve Babanın Mesleğine Göre Değişimine İlişkin Frekans Tablosu

Anne Mesleğine Göre İlk Üç Değer				Babanın Mesleğine Göre İlk Üç Değer			
Değerler	Anne Meslek	Frekans	Yüzdellik	Değerler	Anne Meslek	Frekans	Yüzde
Dürüstlük	Kamu	15	19,2	Adalet	Kamu	22	19,2
Özdenetim		10	12,8	Dürüstlük		17	14,9
Vatanseverlik		10	12,8	Sevgi		16	14
Adalet	Özel Sektör	5	27,7	Sabır	Özel Sektör	19	21,3
Dürüstlük		4	22,2	Adalet		14	15,7
Sevgi		3	16,6	Vatanseverlik		13	14,6
Adalet	Çalışmıyor	24	22	Sevgi	Çalışmıyor	1	50
Sabır		18	16,5	Saygı		1	50
Sevgi		17	15,5				

Tablo 7 incelendiğinde kamuda çalışan annelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla %19,2 ile dürüstlük, %12,8 ile özdenetim, %12,8 ile vatanseverlik olduğu görülmüştür. Özel sektörde çalışan anneler sırayla %27,7 ile adalet, % 22, 2 ile dürüstlük, % 16,6 ile sevgi değeri olduğu görülmüştür. Çalışmayan anneler ise sırayla %22 ile adalet, %16,5 ile sabır, %15,5 ile sevgi değeri olduğu görülmüştür. Kamuda çalışan babaların çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla %19,2 ile adalet, %14, 9 ile dürüstlük, %14 ile sevgi olduğu görülmüştür. Özel sektörde çalışan babalar sırayla %21,3 ile sabır, %15,7 ile adalet, %14,6 ile vatanseverlik değeri olduğu görülmüştür. Çalışmayan babalar ise sırayla %50 ile sevgi, %50 ile saygı değeri olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Aile Gelir Düzeyine Göre Değişimine İlişkin Frekans Tablosu

Değerler	Gelir Düzeyi	Frekans	Yüzdeler
Özdenetim	2 bin TL ve altı	2	22,2
Sabır		1	11,1
Sevgi		1	11,1
Sabır	2 bin TL-4 bin TL	7	22,5
Saygı		7	22,5
Vatanseverlik		6	19,3
Adalet	4 bin TL-6 bin TL	7	25
Sabır		5	17,8
Sevgi		5	17,8
Adalet	6 bin TL ve üzeri	25	18,2
Dürüstlük		23	16,7
Sevgi		16	11,6

Tablo 8 incelendiğinde aile gelir düzeyi 2 bin TL ve altı geliri olan ailelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla %22,2 ile özdenetim, %11,1 ile sabır, %11,1 ile sevgi, değeri olduğu görülmüştür. Ailenin gelir düzeyi 2 bin-4 bin TL arası olanlar sırayla %22,5 ile sabır, %22,5 ile saygı, %19,3 ile vatanseverlik değeri olduğu görülmüştür. Ailenin gelir düzeyi 4 bin-6 bin TL arası olanlar sırayla %25 ile adalet, %17,8 ile sabır, %17,8 ile sevgi değeri olduğu görülmüştür. Ailenin gelir düzeyi 6 bin TL ve üzeri olanlar sırayla %18,2 ile adalet, %16,7 ile dürüstlük, %11,6 ile sevgi değerini öncelediği görülmüştür.

Tablo 9’da ebeveynlerin çocuğunun kazanmasını istediği değerlerin aile birlikteliğine göre değişimine ilişkin frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 9. Ebeveynlerin Çocuğunda Görmek İsteddiği Değerin Aile Birlikteliğine Göre Değişimine İlişkin Frekans Tablosu

Değerler	Birliktelik	Frekans	Yüzdeler
Adalet	Birlikte	35	17,5
Dürüstlük		28	14
Sevgi		26	13
Sabır	Tek ebeveyn	3	60
Dürüstlük		1	20
Adalet		1	20

Tablo 9 incelendiğinde birlikte olan ailelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla %17,5 ile adalet, % 14 ile dürüstlük, %13 ile sevgi değeri olduğu görülmüştür. Tek ebeveynli ailelerin ise sırayla %60 ile sabır, %14 ile dürüstlük değeri olduğu görülmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Değer odaklı aile eğitim programına yönelik ebeveynlerin çocuklarında görmek istediği kök değerleri incelemek için yapılan bu çalışmada 205 anne babadan elde edilen veriler incelenmiştir. Anne babaların öncelikli olarak çocuklarında görmek istediği değerler sırasıyla adalet, sabır, dürüstlük, sevgi, vatanseverlik, saygı, sorumluluk, özdenetim, dostluk ve yardımseverlik değerleridir. Ebeveynler ikinci olarak sırasıyla sorumluluk, dürüstlük, sevgi, sabır, saygı, adalet, özdenetim, vatanseverlik, yardımseverlik ve dostluk değerlerini çocuklarının kazanmasını istemektedirler. Anne babaların üçüncü olarak çocuklarında görmek istediği değerler sırasıyla sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, dürüstlük, özdenetim, sabır, vatanseverlik, yardımseverlik ve dostluk değerleridir. Uyanık Balat ve diğ. (2011) yaptıkları araştırmada anne babalar, çocuklarının kazanmasını istedikleri evrensel değerleri sırasıyla dürüstlük, sorumluluk, saygı, mutluluk, adalet, merhamet ve güvenilirlik, iyi vatandaş olma ve barış olarak sıralamışlardır. Başka bir çalışmada anne babalar çocuklarına değerleri kazandırırken sırasıyla sevgi, dürüstlük, saygı ve sorumluluk değerlerine daha fazla öncelik verdikleri tespit edilmiştir (Yıldız, 2019). Bu araştırma yapılan çalışmayı destekler niteliktedir. Sağlam ise (2016) yaptığı araştırmada şu tespitlerde bulunmuştur. Ebeveynlere göre okulda kazandırılmaya çalışılan öncelikli değerler; barış, adalet, doğruluk, dürüstlük, empati, hoşgörü, sözünde durmak ve dayanışma değerleridir. Tay ve Yıldırım (2009), ebeveynlerin vatanseverlik, dürüstlük, aile birliği, sorumluluk ve çalışkanlık değerlerini öncelendiği sonucunu bulmuşlardır. 1997 yılında Dünya Değerler Araştırmasında ise çocukların evde kazanmaları beklenen on iki değer tespit edilmiştir. Ülkemizde en çok sırayla %35 ile dindarlık, %28 ile azim ve sebat, %26 ile tutumluluk ve %12 ile itaatkarlık değerlerinin benimsendiği görülmüştür (Esmer, 1999, s.119). Şentürk, Duray ve Binay'ın (2019) araştırmasında ilköğretim Türkçe eğitim programında en çok yer alan değer vatanseverlik olarak yer alırken, en az yer alan değer adalet olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmada ise ebeveynler en çok adalet değerini çocuklarında görmek istemektedirler. Ebeveynler adalet değerini önemserken Türkçe Eğitim programında yer almaması, çalışmanın okul öncesi çocuk sahibi ebeveynlere yönelik olmasından kaynaklanabilir.

Araştırmada çocuklarının kazanmasını istediği 'diğer' değerlere' ilişkin 10 ebeveyn 'temizlik' değerini ifade etmiştir. Bu durumun nedeninin, tüm dünyanın etkilendiği salgın olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda 5 ebeveyn 'iman' değerini ve 3 ebeveyn 'ahlak' değerini istemiştir. Bu ise ailelerin dini değerlere önem verdiğini gösterebilir. Araştırmada Türk Toplumunda benimsenen yardımlaşma ve dostluk değerinin en az tercih edildiği göze çarpmaktadır. Yiğittir'in (2010) yaptığı çalışmada da aileler, dayanışma ve misafirperverlik değerini en az tercih etmişlerdir. Bu bağlamda aslında kendi kültürel kodlarımızda bu değerlerin olmasına rağmen ailelerce bu değerlerin öncelenmediği yorumu yapılabilir.

Araştırmada 3 yaş ebeveynleri sevgiyi öncelerken, 4 ve 5 yaş ebeveynlerinin adaleti öncelmesi, çocuğun yaşının değer önceleğini etkilediği şeklinde anlamına gelebilir. Tüm yaş gruplarında annelerin adalet değerini öncelmeleri de dikkat çekmektedir.

Araştırmanın başka bir sonucuna göre ilkokul ve ortaokul mezunu annelerin sevgi değerini öncelendiği görülmüştür. İlkokul ve ortaokul mezunu babaların ise çocuklarının kazanmasını istediği değerlerin önceliğini sabır, sevgi, saygı oluşturmaktadır.

Çalışmada kamuda çalışan annelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla dürüstlük, özdenetim, vatanseverlik olduğu; özel sektörde çalışan annelerin sırayla adalet,

dürüstlük, sevgi değeri; çalışmayan annelerin ise adalet, sabır, sevgi değerini öncelendiği görülmüştür. Kamuda çalışan babaların çocuklarının kazanmasını istediği değerler adalet, dürüstlük, sevgi olduğu; özel sektörde çalışan babaların sabır, adalet, vatanseverlik değerini; çalışmayan babaların ise sırayla sevgi ile saygı değerini öncelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışma aile gelir düzeyi 6 bin TL'ye kadar tüm gelir gruplarının sabır değerine öncelik verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aydın'ın (2003) yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyi yükseldikçe toplumsallık eğiliminin arttığı görülmüştür. Ayrıca gelir düzeyi arttıkça bireysellik, maddi hayat ve mutluluk değerlerini benimseme düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Birlikte olan ailelerin çocuklarının kazanmasını istediği değerler sırayla adalet, dürüstlük, sevgi değeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tek ebeveynli ailelerin ise sırayla sabır ve dürüstlük değerini öncelendiği görülmüştür.

Ergin ve Karataş'ın (2016) yaptığı çalışmada öğretmenler, değer öğretiminde belirleyici unsurun aile olduğunu, ancak aile ve okulda verilen değerlerin bazen çeliştiğini, dolayısıyla öğrencinin bocaladığını, bunu önlemek için ise ailelerin bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sorunu gidermek için değerler ile ilgili aile eğitimleri yapılmalıdır. Öğretmenlerin çoğunluğu kazandırılacak değerlerin arasında ilk sıralarda saygı, vatanseverlik, sevgi, sorumluluk ve hoşgörü değerlerini ifade etmişlerdir (Karatekin, Gençtürk & Kılıçoğlu, 2013). Sezgin'in (2006) yaptığı çalışmada da, öğretmenlerin bireysel açıdan "dürüstlük, güven ve saygı" değerlerini öncelikli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Çengelci, Hancı ve Karaduman'ın (2013) araştırması sonucunda öğretmenlere göre okulda ortamında kazandırılmaya çalışılan temel değerler sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluktur. Başka bir çalışmada değerler eğitiminin okul öncesi eğitim ile başlanması gerektiği, okul öncesi öğretmenlerinin tamamının "saygı ve sevgi" değerini öncelendiği, ayrıca bu iki değer yanısıra "dürüstlük, sorumluluk, vatan sevgisi, yardımlaşma, hoşgörü ve paylaşma" değerlerine de çoğunlukla yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Yiğittir & Keleş, 2011). Okul öncesi öğretmen adayları ise en yüksek sıklıkta saygı, sevgi, hoşgörü, arkadaşlık, iş birliği ve empati değerini vurgulamışlardır (Çetingöz, 2015).

Değerler ve aile eğitimi ile ilgili araştırmalar son yıllarda artmasına rağmen okul öncesinde değerlerin aileye yönelik boyutunda yeterince çalışmaların yer almadığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar ve söz konusu bu araştırma sonucunda ailelerin değer odaklı aile eğitim programına ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Değer tercihlerinin kültürel farklılıklara göre değiştiği bilinen bir gerçektir. Değişen değer tercihlerine göre ebeveynlere değerleri nasıl kazandıracaklarına yönelik aile eğitimleri düzenlenebilir. Ebeveynlerin adalet, sorumluluk, sevgi, dürüstlük değerlerini öncelendiği, dostluk ve yardımlaşma değerlerini en az önemseydiği belirlenmiştir. Ailelere yardımseverlik ve dostluk değerinin önemine yönelik eğitimler verilebilir. Yine bu değerlere yönelik ebeveynlerin aile katılım çalışmalarında yer alması teşvik edilebilir. Değerlerin seçiminde kendi kültürel özelliklerimize uygun değerlerin seçilmesi ve bu değerlerin geliştirilmesi önemsenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış*, 19, 39-45.
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir? *Eğitime Bakış*, 7 (19), 19-21.
- Baloğlu, M., & Balgalmış, E. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin özdeğerlerinin betimlenmesi: Tokat ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 19-31.
- Beil, B. (2003). *İyi çocuk, zor çocuk*. (Çev: C. Yorulmaz). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Çengelci, T., Hancı, B., & Durmuş, Ç. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitim Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Çetingöz, D. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının değerler eğitiminde öğretmenin rolüne ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(3), 33-52.
- De Ruyter, D.J. (2002). The right to meaningful education: The role of values and beliefs. *Journal of Beliefs & Values*, 23(1), 33-43.
- Dhall, D.C. (2008). *Role of Family Environment and Value Education for Student development*. Kalpaz Publications.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, E., & Karatas, S. (2016). Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri: Bir durum çalışması. *Journal of Educational Science*, 2(2), 33-45.
- Esmer, Y. (1999). *Devrim, evrim, statuko: Türkiye sosyal, siyasal, ekonomik değerler*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı Yayınları.
- Hökelekli, H. (2011). *Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2007). Ustun yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri. R. Köylü, M. Küresel bağlamda değerler eğitimine duyulan ihtiyaç. R. Kaymakcan vd. (Ed.), *Değerler ve Eğitimi içinde* (387-311). İstanbul: Dem Yayınları.
- https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi_program.pdf MEB, Basın Açıklaması, 2017 Temmuz). Er. Tar. 13 Şubat 2019.
- Girmen, P. (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler eğitimdergisi*, 11(25), 117-142.
- Gömlüksiz, M. N. (2007). Lise Öğrencilerinin Toplumsal Değerleri Benimseme Düzeyleri Ve Bu Değerlerin Kazandırılmasında Karşılaşılan Güçlükler (Elazığ ili Örneği). *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. (26-28 Kasım 2004), 727-741, ed. Recep Kaymakcan, Seyfi Kenan, Hayati Hökelekli, Z. Şeyma Arslan, Mahmut Zengin. İstanbul: DEM Yayınları
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Yayınları
- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları
- Izgar, G. (2013). *İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karatekin, K., Gençtürk, E. & Kılıçoğlu, G. (2013). Öğrenci, sosyal bilgiler öğretmen adayı ve öğretmenlerin değer hiyerarşisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 411-459.
- Kenan, S. (2009). Modern eğitimde kaybolan nokta: Değerler eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/Educational Sciences: Theory&Practice*, 9(1). 259-295.
- Köylü, M. (2007). Küresel bağlamda değerler eğitimine duyulan ihtiyaç. *İçinde Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı (1. baskı, ss. 287-311)*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Lapsley, D. K (2008). Moral self-Identity as the aim of education. In L.P. Nucciand D. Narvaez (Eds). *Handbook of moral and character education*. New York: Taylor & Francis.
- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özgüven, İ.E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.

- Ryan, K., & Bohlin, K. (1999). *Building character in schools*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Sağlam, A. (2016). Değerler eğitiminin öğrenci davranışlarına etkisinin veli görüşlerine göre incelenmesi. *Turkish Journal Of Social Research/Türkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 20(3). 723-742
- Sapsağlam, Ö. (2015). *Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan sosyal değerler eğitimi programının sosyal beceri kazanımına etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sezgin, F. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel ve örgütsel değerlerinin uyumu (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Singh, A. (2011). Evaluating the impacts of value education: Some case studies. *International Journal of Educational Planning & Administration*, 1, (1), p. 1-8.
- Şentürk, Ş., Duran, V. ve Binay, E. (2019). İlköğretim Türkçe Eğitiminde Kök Değerlerin İncelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(4), 1697-1716.
- Tay, B., & Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri, 1499-1542
- Tezel Şahin, F. & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Tezel Şahin, F. (2003). Çocuğun Gelişimi ve Eğitiminde Babanın Rolü. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. (Yayıma Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları.İstanbul.
- Titus, D. N. (1994). Values education in American secondary schools. Kutztown University Education Conference. Eric No: ED 381423.
- Tozlu, N. (2003). *Eğitim problemlerimiz üzerine düşünceler*. Ankara: Mikro Yayınları.
- Tozlu, N. ve Topsakal, C. (2007). Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde değerler eğitimi. *Toplum ve Değerler*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). Değerler Eğitimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G. ve Balaban Dağal, A. (2009). *Okulöncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G., Özdemir Beceren, B. ve Adak Özdemir, A. (2011). The evaluation of parents' views related to helping pre-school children gain some universal values. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, (15), 908-912.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.
- Yeşiltaş, P. D., & Taş, A. M. (2015). *Okul müdürlerinin değer ve değer kazanımına ilişki görüşleri* (Master's thesis, Necmettin Erbakan Üniversitesi). Konya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Sekizinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2019). *Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynler için değerler eğitimi yaklaşımlarını değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi ve ebeveynlerin değerler eğitimi yaklaşımlarının belirlenmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yiğittir, S. & Keleş, H. (2011). Sosyal bilgiler dersinde değer eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 40(189), 144-155.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.

EXTENDED ABSTRACT

Determining the Root Values That Families Want To Achieve Children For The Value Oriented Family Education Program

Value is defined as the whole of beliefs that distinguish human beings from other living things, contain the characteristics that make human beings human and shape the behavior of people. Values have been classified in different ways by many scientists according to their content and functionality until today. The deterioration of family life today, value education has started to be felt more. Considering that personality is shaped at the age of 3-4, family environment is important. The starting point of this business is family. In value education, families should not intervene and sometimes ignore their children according to their personal mood, and should present their value judgments in a consistent manner. Since family is the most important element in gaining values for children, it is planned to develop a value-oriented family education program for families. The purpose of this research is to determine the root values that families want their children to gain in developing a value-oriented family education program. In addition, it will be examined whether the root values that parents want to see in their children vary according to the age of the children, the age of the mother and father, the education level of the mother and father, the profession of the mother and father, the income of the family and the family's togetherness. 205 families in four kindergartens in the city center of Gümüşhane in the academic year 2020-2021 constitute the study group of the research. This study, which was carried out in accordance with the descriptive scanning model, was analyzed by document analysis method. In the study, it is important in terms of determining which values families attach more importance to value-oriented family education, which values they want their child to gain, and to form the content of the family education program accordingly. It has been determined that families prioritize the values of justice, responsibility, love and honesty, and give priority to the values of friendship and cooperation. The values that families want their children to earn are patience with 17.6 %, 14.1%, honesty with 14.1%, love with 12.7%, patriotism with 12.2%, respect with 9.8%, and 7.3%. with responsibility, 6.3 % self-control, 2.9 % friendship and 2.9% helpfulness. In the research, 10 parents expressed the value of 'cleanliness' regarding other 'values' that they want their children to earn. In the study, families with 3-year-old children prioritize the values of love, patience, responsibility, families with 4-year-old children the value of justice, honesty and patriotism, and families with 5-year-old children prioritize the value of justice, patience and love. As a result of the study, it is seen that mothers between the ages of 20-29 prioritize the value of justice, patience and love, mothers aged 30-39 prioritize the value of honesty, justice and patience, and mothers aged 40 and over prioritize the value of justice, self-control and love. It is seen that fathers between the ages of 20-29 prioritize the value of love, patriotism and responsibility, the value of justice, patience and honesty of fathers between the ages of 30-39, and the value of justice, love and honesty for fathers aged 40 and over. According to another result of the study, the value of love, patience and justice of mothers who graduated from primary school, the value of love, patriotism and patience of mothers who graduated from secondary school, the value of justice, patience and love of high school graduates, the value of honesty, justice and patriotism of mothers with undergraduate and graduate degrees, It has been observed that graduate mothers prioritize the value of responsibility, honesty and love. The value of patience, love and respect of fathers who are primary school graduates middle school graduates' value of respect, love and patience; high school graduate fathers' value of justice, patience and love, in turn; the value of honesty, love and patriotism of associate and undergraduate fathers; graduate graduate fathers, on the other hand, prioritize

the value of justice, responsibility and self-control. In this study, the value of self-control, patience and love of families with a family income of 2 thousand TL or less those between 2 thousand and 4 thousand TL, in turn, value patience, respect, patriotism; those between 4 thousand and 6 thousand TL value the value of justice, patience and love; It has been observed that those with an income of 6 thousand TL and above prioritize the value of justice, honesty and love, in turn. Although researches on values and family education have increased in recent years, it is seen that there are not enough studies in the family dimension of preschool values. As a result of the researches carried out and this research, it is seen that families need a value-oriented family education program.

"International Journal of New Approaches in Social Studies - IJONASS" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).